

**Euroopan Unionin Social Business Initiative –
Mahdollisuuksia Suomelle**

Keskustelun muistiinpanot ja johtopäätökset

Social Business International Oy

SITRA
Itämerentori 2, Helsinki
Maanantai 15.10.2012, 14.30-17.00

Anne Bland ja Mikko Kutinlahti

30.10.2012

Sisällysluettelo

Pyöreän pöydän - keskustelun taustaa ja tarkoitus:	3
Keskustelu teemoittain ja aihealueittain:	4
1 Social Business Initiative	4
2 Tietoisuus yhteiskunnallisesta yrittäjyydestä	6
3 Lainsäädäntö ja kilpailutus	8
4 Rahoitus	10
5 Suomen tilanne	11
6 Miten tästä eteenpäin?	13
7 Johtopäätökset	16
Lisätietoja:	17
Liite 1: Keskusteluun osallistuneiden yhteiskunnallisen yrityksen sektorin toimijoiden esittely:	18
Liite 2: Invitation: The EU Social Business Initiative – Opportunities for Finland	22

Osallistujat:

Johtaja Antti Kivelä, Sitra

Johtava asiantuntija Jonna Stenman, Sitra

Toimitusjohtaja Anne Bland, Social Business International oy

Johtaja Jonathan Bland, Social Business International oy (myös komission SBI:n GECES – ryhmän asiantuntijajäsen)

Mikko Kutinlahti, Social Business International oy (kirjuri)

Johtaja Martti Virtanen, Kilpailuvirasto

Ylitarkastaja Riikka-Maria Turkia, Työ- ja elinkeinoministeriö

Ylitarkastaja Markus Seppelin, Sosiaali- ja terveysministeriö

Kehityspäällikkö Saira Tykkyläinen, Suomalaisen Työn Liitto,

Yhteiskunnallinen yritys -merkki

Puheenjohtaja Pekka Pättiniemi, FinSERN ry

Toimitusjohtaja Jussi Peltonen, HoviKoti

Toimitusjohtaja Tero Lausala, Suomalaisen Työn Liitto

Sisämarkkinayksikön päällikkö Henrik Mørch, Euroopan komissio

Pyöreän pöydän - keskustelun taustaa ja tarkoitus:

Tämän muistio on tehty Social Business Internationalin aloitteesta järjestetystä ”pyöreän pöydän” -keskustelusta, joka järjestettiin 15.10.2012 Sitran toimitiloissa. Keskustelun tarkoituksena oli oppia EU:n Social Business Initiativestä sekä sen mahdollisuuksista Suomelle, kertoa EU:n edustajalle suomalaisen yhteiskunnallisen yrityksen tilanteesta sekä pohtia toimenpiteitä yhteiskunnallisen yrittäjyyden edistämiseksi Suomessa.

Erityisvieraana keskusteluun osallistui Euroopan komission sisämarkkinayksikön päällikkö Henrik Mørch, jonka Suomen vierailun yhteyteen tilaisuus järjestettiin. Mørch on myös Social Business Initiative-ohjelman vastuullinen johtaja. Keskusteluun kutsuttiin suomalaisia yhteiskunnallisen yrittäjyyden toimijoita eri organisaatioista. Valitettavasti lyhyt varoitusaika merkitsi sitä, etteivät keskustelun osallistujat edusta täysin kattavasti sektorin toimijoita. Pienemmän ryhmän keskustelu oli sitäkin vilkkaampaa.

Keskustelu teemoittain ja aihealueittain:

1 Social Business Initiative

Tässä luvussa vastataan seuraaviin kysymyksiin:

- *Mikä on EU:n Social Business Initiative?*
- *Mihin SBI:llä tähdätään? Mitä hyötyä SBI:stä on Suomessa?*
- *Minkälaista jatkoa SBI:lle tulee?*

Social Business Initiative (SBI) on marraskuussa 2011 Euroopan komission lanseeraama yhteiskunnallisen yrittäjyyden ohjelma, jolla pyritään luomaan samanaikaisesti talouskasvua, kestävyyttä ja vastuullisuutta. Vapaa kauppa ja sisämarkkinat eivät ole koskaan olleet yhtä epäsuosittuja kuin nyt. Työttömyys, suuryritysten veronkierto sekä vapaiden markkinoiden epäonnistuminen monopolisoitumisen tai palvelujen lakkaamisen myötä ovat vähentäneet sisämarkkinoiden suosiota. Professori Mario Montin raportti, ”Uusi sisämarkkinastrategia”, nostikin esiin sosiaalisen näkökulman puuttumisen EU:n sisämarkkinoilta. Sen seurauksena komissio suositteli yhtenä sisämarkkinoiden kehittämisen toimenpiteenä yhteiskunnallisen yrittäjyyden edistämistä.

EU pyrkii kehittämään yhteismarkkinoita ja levittämään vastuullisia käytäntöjä niin suuryritysten keskuudessa kuin yhteisötaloudessa. Komissio näkee yhteiskunnallisen yrittäjyyden hyvänä liiketoimintamallina tuottaa hyvinvointia taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla sekä yhtenä keinona saavuttaa EU:n 2020-strategian tavoitteet. SBI keskittyy osana laajempaa yhteismarkkinoiden kehittämistä auttamaan yhteiskunnallisia yrityksiä hyödyntämään valtaisan potentiaalinsa yhteismarkkinoilla.

Komissio on tunnistanut yhteiskunnallisten yritysten haasteiksi rahoituksen saamisen, heikon tunnettuuden ja toimintamallin huomiotta jättämisen lainsäädännössä, erityisesti hankintajuridiikassa. Social Business Initiative pyrkii kehittämään ratkaisuja näihin haasteisiin yhdentoista toimenpiteen avulla.

Komissio haluaa luoda suotuisat olosuhteet yhteiskunnallisen yrittäjyyden ja laajemmin yhteisötalouden kehittymiselle. Tämä ei kuitenkaan tarkoita tietyn yritysmuodon suosimista, sillä juridiset muodot ovat jäsenmaissa erilaisia. Toisaalta yhteiskunnallista yrittäjyyttä ja yhteisötaloutta voidaan painottaa yhteismarkkinoiden sääntöjen puitteissa; tuleehan yhteismarkkinoiden toiminnassa huomioida yhtäaikaista taloudellista, sosiaalista ja ympäristöllistä tuloksellisuutta, jotka ovat yhteiskunnallisen yrittäjyyden vahvuuksia. Työttömyyden ollessa Euroopassa ennätyskorkealla myös työllisyyttä lisäävien yhteiskunnallisten yritysten suosiminen on mahdollista.

Komissio on perustanut EU:n jäsenmaiden virkamiehistä ja yhteiskunnallisen yrittäjyyden asiantuntijoista koostuvan GECES-verkoston. Suomen virallinen edustaja on työ- ja elinkeinoministeriön Auli Korhonen. Asiantuntijana verkostossa toimii myös Suomessa asuva Jonathan Bland.

Komissio on aloittanut ja aloittaa tutkimushankkeita mm. yhteiskunnallisten yritysten merkityksestä EU:n taloudessa, niiden vaikutuksista ja tuloksellisuudesta sekä niiden yhteiskunnallisen vaikuttavuuden mittareiden kehittämiseksi. SBI:lle rakennetaan myös oma verkkosivusto, jonne kootaan tietoa yhteiskunnallisista yrityksistä, siitä mitä ne tekevät ja minkälaisia vaikutuksia ne saavat aikaiseksi. Jatkona vuoden 2011 marraskuiselle konferenssille, jossa presidentti José Manuel Barroso lanseerasi SBI-ohjelman kolmen eri komission pääyksikön johtajan kanssa, vuonna 2014 järjestetään konferenssi SBI:sta ja sen tulevaisuudesta.

2 Tietoisuus yhteiskunnallisesta yrittäjyydestä

Tässä luvussa vastataan seuraaviin kysymyksiin:

- *Minkälainen suomalaisten tietoisuus yhteiskunnallisesta yrittäjyydestä on?*
- *Miten tunnettuutta voidaan parantaa?*

Yhteiskunnallinen yrittäjyys konseptina on uudehko Suomessa, vaikka toimintamalli onkin tuttu esimerkiksi järjestöjen maksullisen palvelutuotannon, osuuskuntien ja useiden arvopohjaisten osakeyhtiöiden kautta. Yhteiskunnallisesta yrittäjyydestä tietävien ja kiinnostuneiden yksityishenkilöiden määrä kuitenkin kasvaa jatkuvasti ja erityisesti kunnat ovat alkaneet kiinnostumaan yhteiskunnallisten yritysten malleista julkisten palvelujen tuottamisessa. Suomalaisen Työn Liiton yhteiskunnallinen yritys -merkki tekee pitkäjänteistä työtä sektorin tunnettuuden lisäämiseksi. Vajaassa vuodessa liitto on myöntänyt 27:lle yritykselle yhteiskunnallisen yrityksen merkin. Ongelmana on kuitenkin yhteistyöverkoston puute, eikä Suomesta löydy koko sektorin kokoavaa edunvalvontajärjestöä. Yksittäisiä toimijoita, kuten esimerkiksi tamperelainen Yhdessä yrittämään -hanke tekee osuustoiminnallisen yhteiskunnallisen yrityksen tunnettuuden lisäämiseksi töitä ja toimii osuuskuntien yritysneuvojana. Yksittäiset hankkeet eivät ole kuitenkaan riittävä toimenpide.

Yhteiskunnallisia yrityksiä tunnistetaan kuitenkin jatkuvasti lisää ja myös tutkijoiden ja opiskelijoiden parissa tehtävä työ lisää tietoisuutta yhteiskunnallisesta yrittäjyydestä. FinSernin yhteiskunnallisten yritysten tutkijoiden mukaan Suomessa on potentiaalisesti jopa 5000 yhteiskunnallista yritystä; tosin yritykset eivät vielä tunnista itseään sellaisiksi. Tunnettuus on erityisen heikkoa kaikista kriittisimmissä kohteissa, kuten kuntien päättäjien ja kansanedustajien keskuudessa. Tietoisuutta tulisikin lisätä poliittisten päättäjien parissa, kilpailutuksia tekevien keskuudessa sekä suomalaisten kuluttajien keskuudessa. Informaatiotukea kaivataan myös yrittäjyyttä harkitsevien keskuudessa. Yhtenäisen, kansallisen edunvalvontajärjestön luominen olisi erittäin

tärkeä.

Yhteiskunnallisen yrittäjyyden sektori on vasta kehitysvaiheessa niin EU:n tasolla kuin Suomessakin. Maissa, joissa sektori on laaja, kuten Espanjassa, Italiassa ja Britanniassa, menestystekijöinä voidaan pitää poliittisesti luotua yhteiskunnallisille yrityksille suotuisaa toimintaympäristöä. Keskustelijat toivat esille, että päättäjien tietoisuutta yhteiskunnallisesta yrittäjyydestä voidaan parantaa sekä ylhäältä alaspäin että alhaalta ylöspäin. Edunvalvonta, poliittinen tuki ja tiedottaminen ovat osa ylhäältä alaspäin katsontakantaa. Alhaalta ylöspäin toiminta tarkoittaa käytännön toiminnan kehittämiseen keskittymistä. Paikallisviranomaisten tuella yhteiskunnalliset yritykset voivat saada hyviä tuloksia aikaiseksi, jolloin asia alkaa kiinnostamaan myös kansallisella tasolla. Toimivien esimerkkiyritysten esilletuominen ja kehittäminen on yhteiskunnallisen yrittäjyyden elinvoiman lähde.

Suomenkielisen SBI-sivuston luominen olisi erittäin tärkeää sektorin laajempien mahdollisuuksien esilletuomisessa.

3 Lainsäädäntö ja kilpailutus

Tässä luvussa vastataan seuraaviin kysymyksiin:

- *Miten yhteiskunnallinen yrittäjyys voidaan huomioida kilpailuttamisessa?*
- *Miten taataan kilpailuneutraliteetti?*
- *Mikä on yhteiskunnallisen yrittäjyyden asema ja voiko sitä jotenkin suosia?*

Keskustelussa todettiin tarvittavan selkeitä sääntöjä kilpailuttamiselle ja yhteiskunnallisten yritysten huomioimiselle. Kilpailuneutraliteetin ja yhteismarkkinoiden hengen mukaisesti kaikille toimijoille tulee taata tasapuolinen mahdollisuus osallistua palveluiden kilpailuttamiseen. Tällä hetkellä markkinat ovat nopeasti monopolisoitumassa ja yhteiskunnalliset yritykset ovat rajoitetun voitonjaon ja erityisen luonteensa vuoksi epätasa-arvoisessa asemassa tavanomaisiin, erityisesti suuryrityksiin verrattuna.

Viranomaisten hankintaosaamisessa on parantamisen varaa ja selkeämmät säännöt esimerkiksi siitä, kuinka yhteiskunnallista vaikuttavuutta voidaan huomioida, auttaisivat. Nyt suuryritykset ovat kärkkäitä valittamaan päätöksistä, jolloin viranomaisilla ja kilpailuttajilla on houkutus preferoida edullisinta hintaa.

Kilpailuttamiseen tarvitaan selkeät ohjeet:

- Minkälainen kohtelu on neutraalia? Voiko eri toimijoille antaa erilaista kohtelua?
- Miten muun muassa yritysten arvot, yhteiskunnallinen vaikuttavuus ja pitkäaikaistyöttömien työllistäminen voidaan huomioida kilpailuttamisessa? Entä voitonjaon kriteerit?
- Miten turvataan kilpailuneutraliteetti ja mitä se tarkoittaa?
- Millä tavalla toiminnan vaikutuksia ja hintaa voidaan arvottaa keskenään?
- Miten tunnistetaan yritysten kaikki vaikutukset?

Näiden asioiden määrittelemisen on osittain kansallisen ja osittain EU-tason asia. Kilpailuneutraliteetti on hyvin abstrakti käsite eikä aina reilu, koska erilaisilla toimintamuodoilla on erilaisia etuja, esimerkiksi helpompi rahoituksen saatavuus. Absoluuttista neutraliteettia ei voida saada aikaiseksi.

Keskustelussa todettiin, ettei yhteiskunnallisia yrityksiä voida suosia – kuten ei muitakaan yritysmuotoja tai toimintamalleja. Sen sijaan sekä suomalainen että EU:n lainsäädäntö antaa mahdollisuuden painottaa kilpailutuksessa sosiaalisia ja ekologisia tavoitteita ja vaikutuksia (esim. ”Sosiaalinen ostaminen” -opas).

EU:n näkökulmasta tilanne on paljolti jäsenmaan ja sen päättäjien käsissä. EU ei päätä sitä, pitääkö julkiset palvelut ulkoistaa vai ei. Jos palveluntuotanto kuitenkin kilpailutetaan, on se tehtävä siten, että kaikilla on yhtäläiset mahdollisuudet osallistua kilpailutukseen; myös yhteiskunnallisilla yrityksillä. On kuitenkin selvää, että mikäli kunnat haluavat estää palvelutuotannon monopolisoituminen, niiden on kyettävä luomaan ja kehittämään monipuolisempia markkinoita, joissa erilaiset tuottajat menestyvät, eikä pelkästään hyväksyä tarjousta aluksi halvimmalta vaikuttavalta palveluntarjoajalta. Kilpailutuksissa on myös osattava huomioida erilaisia palveluntuottajien yhteenliittymiä selkeästi nykyistä paremmin. EU:n sääntöjen tarkoitus on taata kaikille osallistujille samat lähtökohdat. EU:n sääntöjä on pyritty selventämään monen vuoden ajan ja komission selkeä viesti oli, ettei jäsenmaiden tulisi tehdä omasta lainsäädännöstään direktiivejä tiukempia.

4 Rahoitus

Tässä luvussa vastataan seuraaviin kysymyksiin:

- *Miten rahoitus etenee EU:ssa?*
- *Mikä on rahoituksen tilanne Suomessa?*
- *Miten rahoitus kehittyy? Mitä rahoituksen osalta on tekeillä?*

Rahoituksen saaminen on monen yhteiskunnallisen yrityksen, kuten muunkin yrityksen ongelma. Tämä asia on huomattu sekä EU:ssa että Suomessa. Social Business Initiativen puitteissa on alettu rakentamaan yhteiskunnallisiin yrityksiin sijoittavia rahastoja, kehittämään mikroluototusta ja luomaan uusia mahdollisuuksia yhteiskunnallisille yrityksille EU:n rakennerahastoissa. Ensimmäiset yhteiskunnallisiin yrityksiin keskittyvät investointirahastot pyritään käynnistämään viiden vuoden kuluessa. Pilottien rahoittamiseen on varattu 90 miljoonaa euroa vuosille 2014-2020.

Suomessa Eera on Sitran, Helsingin Diakonissalaitoksen, Kuntaliiton, Helsingin Kaupungin sekä Tapiola-yhtiöiden rahoittamassa selvityksessä tutkinut yhteiskunnallisen yrityksen investointirahaston perustamista, mutta taloudellisen tilanteen vuoksi hanke on jäädytetty toistaiseksi. EU:n aluekehitysrahasto ja Euroopan sosiaalirahasto ovat potentiaalisia rahoittajia yhteiskunnallisille yrityksille, sillä yhteiskunnallisen yrityksen tukeminen on yksi prioriteettialue. Tälle ei Suomessa ole kuitenkaan löytynyt poliittista tukea ja keskushallinto on valinnut prioriteeteiksi työllisyyden, kilpailukyvyn ja innovaatioiden kehittymisen sekä ratkaisujen vähähiilisyyden. Toisaalta myös yhteiskunnalliset yritykset voivat hakea näiden painopistealueiden kautta rahoitusta hyvillä hankkeilla. Tietoa haettavista EU-rahoituksista välitetään muun muassa työ- ja elinkeinoministeriön toimesta.

5 Suomen tilanne

Tässä luvussa vastataan seuraaviin kysymyksiin:

- *Mitkä asiat vaikuttavat yhteiskunnallisen yrittäjyyden kehittymiseen Suomessa?*
- *Mitkä ovat suomalaiset vahvuudet ja heikkoudet?*

Suomalaisen yhteiskunnan tilanne on hyvin samankaltainen kuin muissakin Euroopan maissa. Talouskriisin takia talouskasvu on heikkoa ja epävarmuus talouden tilanteesta on jatkuvaa. Suomen julkinen talous on suhteellisen vahva, mutta julkinen sektori velkaantuu jatkuvasti lisää. Suomalaisten ikääntyminen rasittaa sosiaali- ja terveystaloutta koko ajan enemmän. Julkisen sektorin on entistä vaikeampi tuottaa kaikkia hyvinvointipalveluita kansalaisten kasvavien tarpeiden ja pienenevien resurssien aikana. Ulkoistaminen ja kilpailuttaminen esitetään yleisenä ratkaisuna ongelmaan ja tähän oljenkorpeen julkinen sektori on voimakkaasti tarttunut, vaikka kilpailuttamisen tulokset eivät aina ole tuoneet parempia palveluita tai halvempaa hintaa.

Yhteiskunnallisen yrittäjyyden sektori on Suomessa kehitysvaiheessa. Suomeen on syntynyt erilaisia instituutioita ja yrityksiä aiheen ympärille. Sektori on kuitenkin potentiaalisesti erittäin merkittävä, sillä FinSernin arvioiden mukaan Suomessa on viitisen tuhatta yhteiskunnallista yritystä. Suuri lukumäärä juontaa juurensa muun muassa vahvaan järjestö- ja osuustoimintahistoriaan, mutta myös arvopohjaisiin yrityksiin, joita on erityisesti hoiva-alalla.

SWOT yhteiskunnallisen yrittäjyyden (YKY) kasvun näkökulmasta Suomessa:

Vahvuudet: Osuustoiminta- ja järjestötausta, arvopohjaiset yritykset Merkki ja hyväksytty määritelmä Useita kymmeniä toimivia esimerkkiyrityksiä Ruohojuuritasolla voimistuva ilmiö Vaihtoehtoinen polku yrittäjyyteen Toiminnan työelämän laatua kehittävät piirteet	Heikkoudet: Sirpaleinen ja heikko sektori Olematon poliittinen tuki Rahoituksen saannin vaikeus Yhteisen strategian ja edunvalvonnan puute Johtajuuden ja yhteistoiminnan puute Koulutus- ja neuvontatoiminnan pienimuotoisuus
Mahdollisuudet: Hyvinvointi- ja terveyspalvelujen monopolisoitumisen vaihtoehto Kuntien palveluiden ulkoistaminen Potentiaalisesti suuri sektori Konsortiomallin kehittäminen Työllistäminen ja syrjäytymisen ennaltaehkäisy	Uhat: Monikansalliset yritykset Yhteiskunnallisten yritysten erityispiirteitä ei tunneta tai nähdä Kilpailutus toteutetaan vain hintaan perustuen Kritiikki ja aktiivinen vastustus tahoilta, jotka eivät ymmärrä konseptia

6 Miten tästä eteenpäin?

Tässä luvussa pohditaan vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

- *Mitä asioita Suomessa tulisi kehittää yhteiskunnallisen yrittäjyyden sektorilla?*
- *Mitkä ovat tärkeimmät tekijät sektorin kehittymisen kannalta?*
- *Mitkä ovat seuraavat askelet tästä eteenpäin?*

Suomeen on jo kehittynyt monta toimijaa yhteiskunnallisen yrittäjyyden ympärille. Suomessa on yhteiskunnallinen yritys -merkki, joka loi valtakunnallisesti hyväksytyt määritelmän; kymmeniä esimerkkiyrityksiä; erikoistunut tutkimusverkosto; orastavaa tietoisuutta sekä yksityisellä että julkisella puolella; sekä vahva järjestö- ja osuustoimintatausta. Yhteiskunnalliselle yrittäjyydelle on myös suuri tarve erityisesti hyvinvointipalvelujen tuottamisessa sekä työttömyyden ja syrjäytymisen ennaltaehkäisyssä.

Suomalainen yhteiskunnallinen yrittäjyys tarvitsee kuitenkin lisää näkyvyyttä, yhteistyötä ja toimintaa. Yhteiskunnallisen yrittäjyyden ympärille on luotava mahdollistava toimintaympäristö, toimiva ekosysteemi, jossa toimintamallin edut pääsevät esille. Ekosysteemi vaatii infrastruktuurin rakentamista, rahoitusmahdollisuuksia ja poliittista tukea, jotta yhteiskunnallisen yrittäjyyden sektori voisi kasvaa.

Keskustelussa todettiin Suomessa olevan viisi kehittämisen kohdetta:

- Yhteiskunnallisen yrityksen konseptin, aseman ja roolin vahvistaminen ja viestinnällinen terävöittäminen
- Käytännön toiminnan edistäminen
- Yhteinen strategia ja sen toteutus
- Poliittisen vaikuttamisen kehittäminen
- Erikoistuneiden rahoitusmahdollisuuksien kehittäminen

Yhteiskunnallisen yrityksen konsepti tulee luoda helposti ymmärrettäväksi ja selitettäväksi. Nyt esimerkiksi sosiaalisen yrittäjyyden käsitettä käytetään helposti yhteiskunnallisen yrittäjyyden synonyyminä.

Erityisesti komission joidenkin materiaalien suomennoksessa puhutaan virheellisesti sosiaalisesta yrittäjyydestä.

Toimenpiteitä: konseptin luominen koko sektorin yhteistyönä, konseptin omaksumisen varmistaminen koko yhteiskunnallisen yrittäjyyden kentässä ja sen viestiminen selkeästi.

Käytännön toiminta tarkoittaa yhteiskunnallisen yrittäjyyden käynnistämistä ruohonjuuritasolta, esimerkiksi tietyllä paikkakunnalla tai maakunnassa, jossa löytyy poliittista tukea toiminnalle ja erikoistunutta yritysneuvontaa, ja josta yhteiskunnalliset yritykset voisivat levitä laajemmallekin.

Toimenpiteitä: liiketoiminnan käynnistäminen ja kasvu ruohonjuuritasolla, poliittisen tuen ja rahoituksen vahvistaminen paikallistasolta, liikkeelle lähteminen askel kerrallaan.

Yhteinen strategia ja sen toteutus koskee toiminnan verkostoitumista ja kehittämistä. Yhteiskunnallisen yrittäjyyden toimijat tarvitsevat yhteisen strategian poliittisen vaikuttavuuden ja näkyvyyden aikaansaamiseksi. Haasteena on strategian ja sen toteuttamisen omistajuus: ottaako joku nykyisistä toimijoista tehtävän vastaan vai kannattaako luoda valtakunnallinen edunvalvontaorganisaatio?

Toimenpiteitä: yhteisen strategian luominen yhteiskunnallisen yrittäjyyden edistämiseksi ja kansallisen edunvalvonnan järjestelmällinen kehittäminen.

Poliittisen vaikuttamisen kehittäminen vaatii edunvalvonta- ja tiedotustyötä. Poliittisen tuen saaminen on olennainen osa yhteiskunnallisen yrittäjyyden aseman parantumista. Tukea on haettava kansallisella tasolla, paikallistasolta ja poliittisesti ohjatuista organisaatioista. Poliittinen mielipide perustuu kansalaisten mielipiteeseen. Tämän takia poliittisen tuen saaminen tarkoittaa myös

kansalaisten mielipiteeseen vaikuttamista.

Toimenpiteitä: helposti ymmärrettävän strategian luominen, näkyvyyden lisääminen kansalaisten ja poliittisten päättäjien suuntaan, yhteiskunnallisen yrittäjyyden erityispiirteistä ja mahdollisuuksista tiedottaminen sekä edunvalvonta.

Rahoituksen kehittäminen on kynnyksysymys yhteiskunnallisen yrittäjyyden yleistymisessä. Rahoituksen saaminen on yhteiskunnallisille yrityksille haaste niin Suomen kuin EU:nkin tasolla. Yhteiskunnallisten yritysten toimintamallin käynnistäminen ja toiminnan kasvu vaativat, kuten muissakin yritysmalleissa, pääomaa. Yhteiskunnallisen yrityksen erityispiirteet vaikeuttavat kuitenkin niiden rahoituksen saantimahdollisuuksia.

Toimenpiteitä: yhteiskunnallisen yrittäjyyden rahaston luominen, EU:n rakennerahastojen kriteeristöihin vaikuttaminen, yhteiskunnallisen yrittäjyyden potentiaalista tiedottaminen bisnesenkeleille ja muille sijoittajille sekä myös pankeille ja puolijulkisille rahoittajille.

7 Johtopäätökset

Social Business Initiative on väline saavuttaa EU:n 2020-strategian tavoitteet ja tarjoaa myös suomalaisille yhteiskunnallisille yrityksille mahdollisuuksia, joihin kannattaa ehdottomasti tarttua. Suomalainen yhteiskunnallisen yrityksen kenttä on potentiaalisesti erittäin suuri, mutta tällä hetkellä liian heikko ja sirpaleinen kyetäkseen toimimaan näiden mahdollisuuksien edistäjänä. Siksi yhteistyön kehittäminen, valtakunnallinen organisoituminen ja yhteisesti hyväksytyyn yhteiskunnallisen yrityksen strategian luominen ovatkin kiireellisiä tehtäviä.

Myös julkiselle sektorille SBI luo uusia mahdollisuuksia. Mikäli arvopohjaisesti toteutetut palvelut halutaan säilyttää, eikä palvelumarkkinoiden haluta monopolisoituvan entisestään, päättäjien olisi syytä perehtyä yhteiskunnallisen yrittäjyyden konseptiin ja toimintaan pikaisesti. Erityisesti Italiassa paljon käytetty yhteiskunnallisten yritysten yhteenliittymä, konsortio, voisi Suomessakin toimia markkinoiden monopolisoitumisen kitkemisessä. Yhteiskunnalliset yritykset ovat koko Euroopan tasolla tutkitusti erinomaisia työttömyyden ja syrjäytymisen ennaltaehkäisijöitä, joten tältäkin kannalta näiden yritysten toimintamahdollisuuksia kannattaa Suomessa kehittää.

Yhteiskunnallisen yrittäjyyden potentiaalin valjastamiseksi tarvitaan yhteistyötä ja valtakunnallista organisoitumista, poliittista tukea ja rahoituskanavia. Sekä julkisen sektorin toimijoiden että yhteiskunnallisten yritysten kannalta on tärkeä saada selkeät säännöt julkisten palveluiden kilpailutukseen. Euroopan unioni antaa tukea yhteiskunnallisen yrittäjyyden kehittymiselle. Suomessakin on aika herätä yhteiskunnallisen yrittäjyyden mahdollisuuksiin.

Lisätietoja:

Euroopan Komission Social Business Initiative-ohjelma

<http://ec.europa.eu/internal_market/social_business/index_en.htm>

Professori Mario Montin ”Uusi markkinastrategia, Euroopan talouden ja yhteiskunnan hyväksi”

<http://ec.europa.eu/internal_market/strategy/docs/monti_report_final_10_05_2010_fi.pdf>

Sisämarkkinoiden toimenpidepaketti, jossa Social Business Initiative mainitaan ensimmäisen kerran (suomennoksessa käytetään virheellisesti käsitettä sosiaalinen yrittäjäyys)

<<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52011DC0206:FI:NOT>>

EU:n rakennerahastojen ohjelman valmistelu Suomessa:

<<http://www.tem.fi/index.phtml?s=4875>>

Sosiaalinen ostaminen – opas sosiaalisten näkökohtien huomioonottamisesta julkisissa hankinnoissa

<ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=6457&langId=fi>

FinSERN

<<http://www.finsern.fi/site/>>

HoviKoti

<<http://www.hovikoti.fi/>>

Sitra

<<http://www.sitra.fi/>>

Social Business International

<<http://socialbusinessint.com/?lang=fi/>>

Yhdessä yrittämään -hanke

<<http://www.yhteistoiminta.fi/>>

Yhteiskunnallinen yritys -merkki

<<http://www.avainlippu.fi/liiton-merkit/yhteiskunnallinen-yritys-merkki>>

Liite 1: Keskusteluun osallistuneiden yhteiskunnallisen yrityksen sektorin toimijoiden esittely:

FinSERN

FinSERN on suomalainen yhteiskunnallisen yrittäjyyden tutkimusverkosto. Verkostolla on reilut 100 jäsentä, joista noin 20 on tohtoreita. FinSERN järjestää seminaareja ja tapaamisia ja tukee yhteiskunnallisen yrittäjyyden tutkimuksen kehittymistä.

Päivän polttavia tutkimusaiheita ovat kilpailuttaminen, yhteiskunnallisen yrittäjyyden määritelmä ja sen ominaispiirteet, yhteiskunnallisen vaikuttavuuden mittaaminen ja yhteiskunnallisen yrittäjyyden suhde sosiaalisiin innovaatioihin.

Yhteiskunnallisen yrittäjyyden mahdollisuuksina Suomessa nähdään erityisesti hyvinvointi- ja terveystaloudelliset ja kansalaisten tyytymättömyys julkiseen terveydenhoitoon. Haasteita luovat yhteiskunnallisen yrittäjyyden olematon koulutus ja kuntien kilpailutusosaaminen. Yhteiskunnalliset yritykset tarvitsevat uudenlaista osaamista. Yhteiskunnallisten yritysten roolia ja vakiintumista tulee tarkentaa ja edistää.

HoviKoti Oy

HoviKoti on itsenäisistä hoivayrityksistä koostuva palvelukonserni. HoviKodin perustajat huomasivat monikansallisten yritysten valtaavan markkinoita ja pienten toimijoiden lopettavan toimintaansa. Päätettiin tehdä vaihtoehtoinen ratkaisu näiden kahden mallin väliltä. HoviKodin toimintakonsepti kehitettiin, jossa pidetään huolta itsenäisistä, paikallisista yrittäjistä. Tällä hetkellä HoviKodilla on kolme yksikköä, ryhmällä noin neljän miljoonan euron liikevaihto, yhteiskunnallisen yrityksen status sekä uusia hankkeita käynnissä.

Rahoituksen saaminen on ollut haaste. Jokaisen yksikön rahoitus on oma operaationsa. Yleissäännön mukaan sekä yksikön hoitajat että HoviKoti sijoittavat omaa rahaa toimintaan. Lisäksi hyödynnetään sijoittajalainoja, pankkilainoja ja erilaisia takauksia. Puolijulkisista

rahoittajista Finnvera rahoittaa joitain yksikköjä, ELY-keskukset eivät ole tukeneet toimintaa. Bisnesenkeleiltä on saatu erittäin pieniä sijoituksia, mutta niiden eteen on tehtävä paljon työtä.

Pääomasijoittajat usein vaativat yrityksen ”kypsyyttä” ja keskittyvät omaan exittiinsä, joten he eivät ajatusmaailmallisesti sovi yrityksen sijoittajiksi. Institutionaaliset sijoittajat eivät usein halua sijoittaa listaamattomaan yritykseen tai heidän minimisijoituksensa ovat suuria. Tredean tuki on ollut toimivaa ja hyvin tarpeeseen kohdennettua. HoviKoti toivookin SBI:ltä konkreettisia ja matalan kynnyksen ratkaisuja rahoitushaasteisiin.

Suomalaisen Työn Liitto, Yhteiskunnallinen yritys -merkki

Yhteiskunnallinen yritys -merkin (YKY-merkki) kehittäminen lähti liikkeelle työ- ja elinkeinoministeriön pyynnöstä. Sitra ja ministeriö myös rahoittivat merkin kehittämisen. YKY-merkki luotiin vuoden 2011 lopussa. Samalla perustettiin merkin myöntävä komitea ja ensimmäiset merkit myönnettiin helmikuussa 2012. Merkin myöntämiseen on määritelty kolme pääkriteeriä ja useampi yhteiskunnallisen yrityksen lisäominaisuus.

Tällä hetkellä merkin on saanut 27 yritystä, jotka työllistävät 3700 henkeä ja joiden yhteenlaskettu liikevaihto on 240 miljoonaa euroa. Suomessa on monia yrityksiä, jotka sopisivat yhteiskunnallisen yrityksen määritelmään, mutta eivät itse tiedä sitä tai eivät tiedä merkin olemassaolosta.

YKY-merkki myönnetään kolmeksi vuodeksi, jonka jälkeen merkkiä voi hakea uudelleen. Uusille yrityksille merkki voidaan myöntää myös vuoden määräajaksi, jonka jälkeen tehdään uusinta-arvio.

Suomalaisen Työn Liitto kampanjoi yhteiskunnallisen yrittäjyyden puolesta. Merkin saavuttaessa 40-50 jäsenyrityksen rajapyykin, on tarkoitus järjestää iso kampanja laajemman näkyvyyden saamiseksi. Tavoitteena on vuoden 2013 loppuun mennessä saada yhteensä 80 merkin saanutta yritystä rekisteriin.

Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra

Sitra on julkisoikeudellinen rahasto, joka rakentaa huomisen menestyvää, kestäväää ja hyvinvoivaa Suomea. Sitralla on mahdollisuus tarttua nopeasti yhteiskunnan kannalta keskeisiin kysymyksiin. Sitra tuottaa tietoa, kehittää uusia toimintamalleja ja kokeilee niitä käytännössä. Sitra myös kokoaa rajat ylittäviä verkostoja sekä kehittää ja rahoittaa liiketoimintaa.

Sitra perustettiin Suomen Pankin yhteyteen vuonna 1967. Rahaston tehtäväksi annettiin Suomen vakaan ja tasapainoisen kehityksen, talouden kasvun sekä Suomen kansainvälisen kilpailukyvyn ja yhteistyön edistäminen. Sitra siirtyi eduskunnan alaiseksi itsenäiseksi rahastoksi vuonna 1991.

Sitra edistää osaltaan yhteiskunnallisen yritysmallin kehittymistä Suomessa luomalla yrityksille toimintamahdollisuuksia ja rahoittamalla kokeiluja. Sitra on ollut mukana luomassa yhteiskunnallisille yrityksille määritelmää sekä yhteiskunnallinen yritys -merkkiä.

Sitra on osallistunut selvitykseen yhteiskunnallisia yrityksiä rahoittavan rahaston toimintamallista ja toiminnan edellytyksistä. . Yksityiseen pääomaan keskittyvän rahaston käynnistämistä ei kuitenkaan ole aloitettu nykyisen taloustilanteen takia.

Social Business International

Social Business International (SBI Oy) on kansainvälinen asiantuntijaorganisaatio, jonka tarkoituksena on kehittää ja jakaa tietoa yhteiskunnallisen yrityksen kansainvälisestä liikkeestä ja sosiaalisesta innovaatiosta. SBI Oy on Anne ja Jonathan Blandin perustama perheyritys.

SBI suunnittelee ja konsultoi yhteiskunnallisen yrityksen kasvua tukevia strategioita ja poliittista ohjelmatyötä. SBI palvelee julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoita. Yrityksellä on työskentelykokemusta Isosta-Britanniasta, Suomesta, Espanjasta ja Italiasta. Suomessa SBI Oy:n asiakkaita ja yhteistyökumppaneita ovat mm. olleet eri ministeriöt ja kunnat, Sitra, Kuntaliitto ja THL.

SBI Oy:n tuottamaa suomenkielistä tietoa yhteiskunnallisesta yrittäjyydestä:

Yhteiskunnallinen yritys, ratkaisu 2000-luvun haasteisiin, Bland Jonathan, TEM 2010

<<http://socialbusinessint.com/2010/05/yhteiskunnallinen-yritys-ratkaisu-2000-luvun-haasteisiin-ison-britannian-malli-ja-sen-kokemukset/?lang=fi>>

Yhteiskunnallisen yrityksen toimintamallin kehittäminen. Liite 1: Uudet yhteiskunnalliset yritykset julkisten palvelujen tuottamisessa Britanniassa - matka yrittäjyyteen, Bland Anne ja Jonathan, TEM 2011

<<http://www.tem.fi/index.phtml?C=98033&s=2086&xmid=4512>>

Osuuskunnat julkisten palvelujen tuottamisessa – kokemuksia viidestä eurooppalaisesta maasta, Bland Anne (toim.), Bland Jonathan ja Pättiniemi Pekka, Pellervo 2012

Liite 2: Invitation: The EU Social Business Initiative – Opportunities for Finland

Invitation

The EU Social Business Initiative – Opportunities for Finland

Social Business International is organising a roundtable discussion in co-operation with Sitra, the Finnish National Innovation Fund.

Time: Monday 15.10.2012
at 14.30 - 17.00

Venue: Sitra, Itämerentori 2, Helsinki

The aim of this roundtable is to explore the opportunities presented by the Social Business Initiative (SBI) and to discuss its relevance to Finland with key social enterprise stakeholders.

The discussion will also offer Henrik Mørch, the senior official of the Commission responsible for the SBI, an overview of the Finnish social enterprise sector and the challenges that the SBI could provide solutions to.

Following a series of short, prepared interventions there will be a wider, open discussion. The working language will be English and the prepared interventions will be recorded on video. A note will be made of the roundtable for later dissemination.

PROGRAMME

14.30 Arrival and Coffee

The Social Business Initiative – Opportunities for Finland
Roundtable discussion

Chair: Anne Bland, CEO of Social Business International

Antti Kivelä, Director of Sitra: Welcome

Anne Bland:

Introduction to the roundtable discussion

The potential of social enterprise in the single market

Henrik Mørch, Head of Unit of Single Market Policy and Relations with the Council

The current challenges and opportunities for Finnish social enterprises

Martti Virtanen, CEO of Finnish Competition Authority

Jonna Stenman, Leading Expert of Sitra

Pekka Pättiniemi, Chair of FinSERN

Key actions of the SBI

Jonathan Bland, Director of Social Business International

- Improving access to funding
Riikka-Maria Turkia, Ministry of Employment and the Economy
Jussi Peltonen, CEO of HoviKoti
- Increasing the visibility of social entrepreneurship
Saila Tykkyläinen, Development Manager of the Finnish Social Enterprise Mark
- Improving the legal environment (procurement, state aid)
Markus Seppelin, Senior Officer of the Ministry of Social Affairs and Health

Significance of SBI actions to the Finnish social enterprises - Going forward

Open discussion

Participants

Director Antti Kivelä, Sitra

Leading Expert Jonna Stenman, Sitra

CEO Anne Bland, Social Business International

Director Jonathan Bland, Social Business International & GECES

Mikko Kutinlahti, Social Business International (notes)

CEO Martti Virtanen, The Finnish Competition Authority

Senior Officer Riikka-Maria Turkia, The Ministry of Employment and the Economy

Senior Officer Markus Seppelin, The Ministry of Social Affairs and Health

Development Manager Saila Tykkyläinen, Social Enterprise Mark

Chair Pekka Pättiniemi, FinSERN

CEO Jussi Peltonen, HoviKoti